

Deltaprogramma | IJsselmeergebied

Deltaprogramma 2012

Probleemanalyse

IJsselmeergebied

Deltaprogramma | IJsselmeergebied
Probleemanalyse fase 1

Datum	Mei 2011
Status	Definitief

Colofon

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoet water.

Het Deltaprogramma kent negen deelprogramma's:

- Veiligheid
- Zoetwater
- Nieuwbouw en herstructurering
- Rijnmond-Drechtsteden
- Zuidwestelijke Delta
- IJsselmeergebied
- Rivieren
- Kust
- Waddengebied

Het Deltaprogramma staat onder regie van de deltacommissaris, regeringscommissaris voor het Deltaprogramma.

Dit is een uitgave van **Deltaprogramma | IJsselmeergebied**
Postbus 600 | 8200 AP Lelystad
dpij@rws.nl
Kijk voor meer informatie op
www.delta-programmaijsselmeergebied.nl en
www.deltacommissaris.nl

Inhoud

	Colofon—3
1	Doel programma—7
2	Analyse—8
2.1	Opgave—8
2.2	Verkenning—10
2.3	Handreiking ruimtelijke kwaliteit—12
3	Hoofdstuk—14
4	Hoe verder—16

1 Doel programma

Het IJsselmeergebied heeft een belangrijke functie voor de waterhuishouding van Nederland (waterafvoer en watervoorziening) en de inrichting ervan is van grote invloed op de beveiliging van de omgeving tegen overstroming. Het gaat om een uniek waterlandschap, met grote cultuurhistorische waarde. Het biedt ruimte voor wonen, recreatie en allerlei andere vormen van gebruik. De meren vormen een natuurgebied van internationaal belang en zijn dan ook vrijwel in hun geheel beschermd gebied (Natura 2000).

Het NWP noemt een landelijke opgave voor het IJsselmeergebied op vier terreinen. Het begint met waterveiligheid en zoetwatervoorziening, waarbij de veiligheid het primaat heeft. Ambities op het gebied van ecologie en ruimtelijke ontwikkeling zullen vervolgens zo veel mogelijk meegekoppeld worden met de wateropgaven. Daarbij hebben de verschillende overheden hun eigen verantwoordelijkheden. Het Deltaprogramma IJsselmeergebied werkt aan beleidsvoorbereiding op deze terreinen. Het houdt zich specifiek bezig met het toekomstig peilbeheer in het gebied (korte en lange termijn), de relatie tussen peilbeheer en de toekomst van de Afsluitdijk en met de ruimtelijke kwaliteit bij buitendijks bouwen. In het Deltaprogramma IJsselmeergebied werken rijksoverheid, provincies, waterschappen en gemeenten samen, met inbreng van maatschappelijke organisaties.

2 Analyse

Dit hoofdstuk bespreekt de landelijke opgave voor het IJsselmeergebied en de eerste verkenning naar toekomstige ontwikkelingsrichtingen die in het Deltaprogramma IJsselmeergebied is uitgevoerd.

2.1 Opgave

Het NWP schetst een toekomst waarin het IJsselmeergebied zich heeft ontwikkeld tot een gebied "met een klimaatbestendig en veilig watersysteem, een vitaal en robuust ecosysteem met een hoogwaardige ruimtelijke inrichting, gericht naar de voorwaarden vanuit veiligheid, zoetwatervoorziening en ecologie".

- In het IJsselmeer ligt daarbij het accent op veiligheid en zoetwatervoorziening. Cultuurhistorische waarden en natuur blijven daarbij echter van grote betekenis.
- In het Markermeer-IJmeer ligt het accent op een duurzame, klimaatbestendige en veerkrachtige ontwikkeling van het ecosysteem, die perspectieven biedt op intensivering van het gebruik. Er wordt een beperkte bijdrage aan de zoetwatervoorziening geleverd.
- In de Randmeren ligt het accent op behoud en ontwikkeling van de ecologische waarden in harmonie met recreatief gebruik.

De aan dit streefbeeld gekoppelde opgave ligt op het terrein van de veiligheid, de zoetwatervoorziening, de ecologie en de ruimtelijke ontwikkeling.

Veiligheid

Voor de veiligheidsopgave zijn drie zaken van belang: de huidige veiligheidssituatie, de toekomstige opgave als gevolg van klimaatverandering en de opgave als gevolg van mogelijke actualisatie van veiligheidsnormen.

De veiligheid van het IJsselmeergebied is op dit moment niet volledig op orde. Een deel van de dijken in het gebied is afgekeurd bij de toetsing in 2006. Dit betreft dijktrajecten langs de kusten, maar ook de Afsluitdijk en de Houtribdijk (en kunstwerken daarin). Daarnaast blijkt dat, als gevolg van de zeespiegelstijging in de afgelopen 80 jaar, het winterstreefpeil steeds minder goed te handhaven is. In het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt gewerkt aan het op orde brengen van de dijken. In de Verkenning Toekomst Afsluitdijk worden verschillende mogelijkheden verkend om het versterken van deze dijk te combineren met andere ambities. Het project Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk (ESA) moet ervoor zorgen dat het peil voorlopig weer goed gehandhaafd kan worden. In de IJssel-Vechtdelta en de benedenloop van de IJssel wordt de veiligheid niet alleen bepaald door de waterpeilen in het IJsselmeer, maar ook door de rivierafvoer. Langs de IJssel worden maatregelen in het kader van het programma Ruimte voor de Rivier uitgevoerd, om voorbereid te zijn op hogere piekafvoeren van de rivier.

Door de klimaatverandering stijgt de zeespiegel versneld en neemt de piekafvoer van de IJssel toe. Met de voorgenomen vergroting van de spuicapaciteit (ESA) kan 25 cm zeespiegelstijging worden opgevangen. Als de zee verder stijgt, kan het huidige peilbeheer niet meer gehandhaafd worden en ontstaat een nieuwe veiligheidsopgave voor het IJsselmeergebied. Afhankelijk van de snelheid van de zeespiegelstijging is dit over 30 tot 70 jaar. Bij blijvend spuien onder vrij verval zal het peil van het IJsselmeer dan stijgen (er is in het NWP besloten Markermeer en de randmeren in dat geval niet mee te laten stijgen). Peilstijging van het IJsselmeer werkt door op de IJssel en andere wateren die in open verbinding staan met het IJsselmeer. Bij de keuzes die worden gemaakt over het peilbeheer van het

IJsselmeer is daarom afstemming tussen de deelprogramma's IJsselmeergebied en Rivieren nodig.

In het Deltaprogramma Veiligheid wordt gewerkt aan een nieuwe normering voor de beveiliging tegen overstroming. Nieuwe normen betekenen een extra veiligheidsopgave voor delen van het IJsselmeergebied, aanvullend op de bestaande opgave en de opgave die voortvloeit uit de klimaatverandering.

Zoetwatervoorziening

Ruim 30% van Nederland is direct of indirect afhankelijk van het IJsselmeergebied voor de zoetwatervoorziening. De meren voeren IJsselwater door naar inlaatpunten voor het achterland. Daarnaast is er in de meren een buffervoorraad zoetwater aanwezig. De benutbare buffervoorraad is de "waterschijf" tussen het waterpeil in het voorjaar en het peil tot waar het water mag uitzakken in de zomer. Deze waterschijf is nu 20 cm, wat overeenkomt met ongeveer 400 miljoen m³. Dit is voldoende om zelfs in extreem droge jaren aan de vraag te voldoen.

Op termijn kan de vraag naar zoetwater veranderen. Als gevolg van de klimaatverandering worden frequenter droge zomers verwacht. De huidige buffervoorraad zoetwater is volgens analyses van het Deltaprogramma Zoetwater voldoende om bij sterke klimaatverandering (KNMI W⁺ scenario) tot ca. 2050 nog aan de vraag in een droog jaar (zoals dat gemiddeld eens in de 10 jaar voorkomt) te kunnen voldoen. In extreem droge jaren (1:100) is de buffervoorraad bij deze klimaatverandering al snel ontoereikend. Hoewel er geen formele doelstellingen zijn, wordt in de praktijk niet uitgegaan van een watersysteem dat ook in extreem droge jaren volledig in de watervraag moet kunnen voorzien.

In het NWP heeft het kabinet er voor gekozen de strategische zoetwatervoorziening van het IJsselmeergebied te versterken. Dit betekent natuurlijk niet dat aan een mogelijk groeiende zoetwatervraag geheel vanuit het IJsselmeergebied moet worden voorzien. Naast andere manieren om met water om te gaan (waardoor de behoefte aan water uit het hoofdwatersysteem beperkt kan worden) kan ook de verdeling van water over het hoofdwatersysteem worden veranderd. Bij het denken hierover moeten de deelprogramma's Zoetwater, Rijnmond-Drechtsteden, Rivieren, Zuidwestelijke Delta en IJsselmeergebied nauw samenwerken.

Ecologie

Sinds de jaren 1980 is er veel veranderd in het ecosysteem van het IJsselmeergebied. In de Veluwerandmeren is de waterkwaliteit sterk verbeterd. Doordat daarnaast ook specifieke maatregelen zijn genomen kon daar een helder, waterplantenrijk gebied ontstaan. In Markermeer en IJsselmeer is er sprake van een achteruitgang van een aantal soorten watervogels, waarvoor het gebied een belangrijke functie heeft. De oorzaken hiervan zijn nog niet exact duidelijk en worden nader onderzocht.

In het IJsselmeergebied moeten de doelen van de Kaderrichtlijn Water en Natura2000 worden gerealiseerd. Door de onzekerheid over oorzaken van de achteruitgang van een aantal vogelsoorten is nog niet duidelijk of de opgestelde Natura2000 doelen daadwerkelijk te realiseren zijn. Het is in ieder geval duidelijk dat de ecologische ontwikkeling van het IJsselmeergebied wordt beperkt door de grote hoeveelheid steile oevers, de beperkte oppervlakte ondiep water, het tegennatuurlijke peilbeheer, de hoeveelheid slib in het Markermeer en de voedselrijkdom van het Gooi-Eemmeer.

Een belangrijk aandachtspunt voor de ecologie is de relatie tussen IJsselmeer en Waddenzee. De passeerbaarheid van de Afsluitdijk voor vis, de wenselijkheid van een brakke overgangszone tussen zout en zoet en de effecten van de spui van zoet water op de Waddenzee spelen hierbij een rol. De deelprogramma's Wadden en IJsselmeergebied onderzoeken gezamenlijk de effecten van zoetwaterspui.

Voor het Markermeer is een plan voor ecologische ontwikkeling gemaakt: het Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem (TBES). Realisatie van het TBES zou het mogelijk moeten maken om realisatie van de natuurdoelen voor het gebied te combineren met een intensivering van het gebruik.

Ruimtelijke ontwikkeling

Het NWP geeft het belang aan van de kernkwaliteiten van het IJsselmeergebied op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie. Buitendijkse ontwikkelingen moeten daarom zorgvuldig vormgegeven worden, zodat deze kernkwaliteiten behouden blijven en waar mogelijk versterkt worden. Gemeenten krijgen ruimte voor kleinschalige buitendijkse ontwikkelingen (max. 5 ha per gemeente tot 2040). Grootschalige buitendijkse bebouwing is toegestaan bij Amsterdam (350 ha), Almere (700 ha), Lelystad (150 ha) en Harderwijk (35 ha). Buitendijkse bebouwing moet aansluiten bij bestaande bebouwing en infrastructuur. Voor het IJsselmeergebied zijn er verder wensen voor doorgaande ontwikkeling van de recreatie en het plaatsen van windmolens. Ook hiervoor geldt dat zorgvuldig rekening gehouden moet worden met de kwaliteiten van het gebied.

Rijk en regio willen dat de noordelijke Randstad uitgroeit tot een duurzame, internationaal concurrerende Europese topregio. Het Markermeer is onderdeel van dit gebied. In het Rijk-Regioprogramma Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM) onderzoeken Rijk en regio, samen met maatschappelijke organisaties, marktpartijen en betrokken bewoners, of en hoe de ambities op het gebied van wonen, vervoer en ecologie in samenhang gerealiseerd kunnen worden. Op basis daarvan neemt het kabinet eind 2012 een besluit over de concrete invulling van de plannen.

2.2 Verkenning

Bij het maken van keuzes over een klimaatbestendige ontwikkeling van het IJsselmeergebied speelt het toekomstig peilbeheer een belangrijke rol. Er zijn daarbij twee kernvragen aan de orde. De eerste vraag is of het peil van het IJsselmeer op termijn mee zal stijgen met de zee, om spuien onder vrij verval mogelijk te houden. De tweede vraag is of een grotere peilfluctuatie in het zomerseizoen mogelijk zal worden gemaakt, om daarmee een grotere hoeveelheid zoetwater voor gebruik beschikbaar te maken. In de eerste fase van het Deltaprogramma IJsselmeergebied zijn de gevolgen van verschillende peilbeheersvarianten nader verkend. Er is zowel gekeken naar stijging van het peil (met maximaal 1,5 meter boven het huidige winterstreefpeil) als naar dieper uitzakken van het peil gedurende de zomer (tot maximaal 1,2 meter onder het huidige zomerstreefpeil).

Onder trekkerschap van de betrokken provincies zijn in deelgebieden gebiedsverkenningen gehouden over het IJsselmeer en het omringende land. Ook de waterbeheerders hebben onderzoeken uitgevoerd: de waterschappen hebben een waterhuishoudkundige analyse uitgevoerd en Rijkswaterstaat verrichte een technische studie naar de Afsluitdijk en de Houtribdijk. Het programmabureau van het DPIJ heeft een aantal thematische verkenningen op het schaalniveau van het gehele IJsselmeergebied uitgevoerd en heeft voor een aantal kennisvragen studies laten verrichten. Er is daarnaast getoetst of alle varianten die voor de toekomst van

de Afsluitdijk worden onderzocht realiseerbaar zijn bij de verschillende opties voor het toekomstig peilbeheer.

Resultaten: samenwerken als succesfactor

Het is bijzonder nuttig gebleken om in het programma met een groot aantal partijen samen op te trekken. Dit proces van joint fact finding heeft geleid tot betere informatie. Minstens zo belangrijk echter is dat de problematiek van het IJsselmeergebied bij veel partijen op de agenda gekomen. Veel partijen denken actief mee over de toekomst. Ze zijn zich daarbij bewust geworden van de breedte van de problematiek en er ontstaan gedeelde inzichten. Gezamenlijke werkbijeenkomsten en twee "IJsselmeerweken" waarin inzichten breed werden gedeeld (ambtelijk en bestuurlijk) waren sleutelfactoren in het proces. De basis voor het succes ligt in openheid en vertrouwen. Het gegroeide vertrouwen maakt het mogelijk om de soms optredende onenigheden gezamenlijk uit de weg te ruimen.

Resultaten: IJsselmeergebied gevoelig voor peilverandering

Uit de verkenning blijkt dat het IJsselmeergebied weinig flexibel is. Het huidige peilbeheer is een compromis, dat rekening houdt met verschillende functies. Dijken, kunstwerken (als sluizen, inlaatwerken en gemalen), steigers en kades, riooloverstorten etc. zijn ontworpen op het huidige peilbeheer, met zijn beperkte peilfluctuatie. Kleine veranderingen in waterpeil (zowel omhoog als omlaag) kunnen al grote gevolgen hebben voor veiligheid, waterbeheer, gebruiksfuncties. Buitendijkse natuur- en recreatiegebieden liggen laag en overstromen al bij een beperkte peilstijging. Binnendijkse gebieden worden plaatselijk beïnvloed door verandering in grondwaterstanden en kwelstromen. Plaatselijk kunnen die effecten groot zijn. Veranderingen in het peilbeheer werken ook door in de wateren die in open verbinding staan met de meren van het IJsselmeergebied, zoals IJssel, Vecht en Eem. Daarbij blijkt de IJssel-Vechtdelta een bijzonder gevoelig gebied. Peilverhoging in het IJsselmeer werkt hier sterk door in de waterstanden van verschillende wateren in open verbinding met het IJsselmeer, terwijl het gebied ook beïnvloed wordt door toenemende rivierafvoeren. Tot slot blijkt dat op verschillende locaties in het gebied de grondwaterstanden sterk kunnen veranderen door de veranderende waterpeilen. Dit geldt bijvoorbeeld voor Zwolle.

De gevoeligheid van het systeem voor peilverandering betekent dat iedere vorm van peilverandering leidt tot nieuwe (afgeleide) opgaven. Deze liggen op het gebied van veiligheid (o.m. hoogte en stabiliteit van dijken en kunstwerken, nieuwe kunstwerken), waterbeheer (o.m. aanpassing gemalen en inlaatwerken, maatregelen voor grondwaterbeheer), gebruiksfuncties (o.m. aanpassing van vaargeulen, kades en steigers) en natuur (compensatie natuurverliezen). In principe zijn er kansen om deze opgaven te combineren met regionale ambities op het gebied van buitendijks bouwen, recreatie en natuurontwikkeling en met regionale wateropgaven als gevolg van de klimaatverandering. Het gaat dan om integrale gebiedsontwikkeling langs de oevers van de meren. Deze kansen moeten locatiespecifiek verder worden onderzocht. De tijdshorizon van een eeuw blijkt daarbij een complicerende factor te zijn. In de gebiedsprocessen bleek het lastig te zijn om na te denken over kansen en bedreigingen op een zodanig lange termijn.

Resultaten: zoetwater en natuur stellen andere eisen aan het peilbeheer

Voor verschillende functies is een flexibeler peilbeheer gewenst dan het huidige beheer, dat uitgaat van vaste streefpeilen voor zomer en winter. Er is specifiek nagegaan of een meer seizoensvolgend peilverloop zowel de zoetwatervoorziening als de natuur ten goede zou kunnen komen (met veiligheid als randvoorwaarde). Hierbij is echter gebleken deze twee functies dermate verschillende eisen aan het peilverloop stellen, dat het bij de huidige inrichting van het gebied niet mogelijk is

het peilverloop zo aan te passen dat het voor beide functies tot een verbetering leidt.

Resultaten: ontwerpen toekomst Afsluitdijk robuust

Bij de robuustheidstoets Toekomst Afsluitdijk is gekeken naar de relatie tussen de verschillende toekomstvisies voor de Afsluitdijk en de potentiële uitkomsten van het Deltaprogramma. Daarbij is niet alleen gekeken naar het deltaprogramma IJsselmeergebied, maar ook naar de deelprogramma's Wadden, Veiligheid en Zoetwater.

Er is gebleken dat alle varianten voor de toekomst van de Afsluitdijk zijn aan te passen aan de mogelijke resultaten van het Deltaprogramma. De variantkeuze voor de toekomst van de Afsluitdijk levert dus geen beperkingen op voor het Deltaprogramma. Er kunnen als gevolg van ander peilbeheer wel extra kosten moeten worden gemaakt, met name voor de aanpassing van harde constructieve elementen als kunstwerken en keringen. Enkele varianten leiden tot een afname van de oppervlakte van het IJsselmeer. Hoewel de afname beperkt is (enkele procenten) staat dit op gespannen voet met het voornemen om de benutbare zoetwatervoorraad in het IJsselmeer te vergroten.

Resultaten: nu geen peilbesluit voor de korte termijn

In het NWP is aangekondigd dat er een peilbesluit voor de korte termijn zal worden genomen. Het doel was om met een beperkte aanpassing in het peilbeheer een grotere buffervoorraad zoetwater te creëren. Er werd verwacht dat dit een no-regretmaatregel zou zijn, die weinig kosten of negatieve effecten met zich mee zou brengen. Uit de probleemverkenning is echter gebleken:

1. Dat de beschikbare buffervoorraad zoetwater voorlopig nog voldoende is om aan de vraag te voldoen.
2. Dat de voorgenomen verandering in het peilbeheer geen no-regretmaatregel is omdat er aanzienlijke kosten voor het waterbeheer gemaakt zouden moeten worden om de aanpassing mogelijk te maken en omdat de natuur door de verandering grote schade zou ondervinden.
3. Dat er bij het voorgestelde tijdschema voor het peilbesluit geen goede integratie mogelijk is van de planvorming voor de korte en lange termijn.

De regering besluit daarom om geen peilbesluit voor de korte termijn te nemen. Er zal een integrale afweging worden gemaakt voor de toekomst van het IJsselmeergebied. Deze afweging betreft het peilbeheer voor de korte en lange termijn en daaraan gekoppelde maatregelpakketten.

2.3 Handreiking ruimtelijke kwaliteit

In fase 1 is een handreiking ruimtelijke kwaliteit ontwikkeld. Deze handreiking moet bevorderen dat buitendijkse bouwprojecten in het IJsselmeergebied zorgvuldig worden ingepast en een bijdrage leveren aan stedelijke en landschappelijke kwaliteit. De ontwikkeling van de handreiking is begeleid door een kwaliteitscommissie, waarin alle provincies en vertegenwoordigers van gemeenten, en waterschappen zitting hebben. Via werkateliers zijn ook maatschappelijke organisaties betrokken bij de ontwikkeling van de handreiking. De handreiking is een belangrijke bron van informatie over de kwaliteiten van het IJsselmeergebied en de manier waarop daarmee bij de buitendijkse initiatieven rekening gehouden kan worden. De ruimtelijke informatie is binnen het Deltaprogramma IJsselmeergebied al benut bij het ontwikkelen van strategieën (zie hierna).

Uiteraard moeten ook vanuit het waterbeheer eisen gesteld worden aan buitendijkse bouwprojecten. Het deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering onderzoekt hoe

eigenschappen en effecten van het watersysteem, de ondergrond en het verwachte klimaat een sturende rol kunnen spelen bij de ontwikkeling van stedelijke gebieden.

3 Hoofdstuk

Na de probleemverkenning is een basisset van vier strategieën voor de toekomst van het IJsselmeergebied ontwikkeld. Deze strategieën zijn geen wensbeelden waaruit gekozen moet worden, maar een hulpmiddel om het speelveld aan keuzemogelijkheden voor toekomstige ontwikkeling te beschrijven. Ze zijn ontwikkeld tegen de achtergrond van de Deltascenario's. Deze beschrijven de autonome klimatologische en sociaal-economische ontwikkelingen die kunnen optreden.

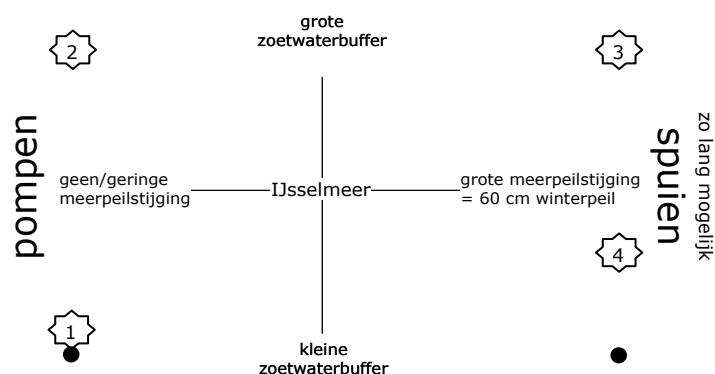
Peilbeheer de basis

Bij het ontwikkelen van strategieën is het toekomstige peilbeheer van het IJsselmeer als uitgangspunt genomen. Daarbij gaat het om twee vragen:

1. De waterafvoervraag. Als de zeespiegel zo ver gestegen is het huidige peilbeheer niet meer gehandhaafd kan worden moet er gekozen worden tussen blijven spuien onder vrij verval (wat betekent dat het waterpeil in het IJsselmeer stijgt) of handhaven van het huidige waterpeil (waarvoor een gemaal op de Afsluitdijk gebouwd moet worden). Afhankelijk van de zeespiegelstijging (35-85 cm in 2100 volgens de deltasenario's) en keuzes die we maken kan het gemiddelde winterpeil in 2100 0-60 cm boven het huidige niveau liggen.
2. De zoetwaterbuffer. De zoetwaterbuffer is het verschil tussen het waterpeil in het voorjaar en het niveau tot waarop het door verbruik in de loop van de zomer mag zakken. Afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt kan die variëren van 0 tot 150 cm. De bovengrens van 150 cm is afkomstig uit het NWP. Uit de verkenning van effecten van veranderend peilbeheer is gebleken dat 150 cm buffervoorraad alleen te realiseren is bij ingrijpende ingrepen in het gebied en als het winterpeil 60 cm stijgt.

Voor het Markermeer/IJmeer en de Veluwe randmeren geldt het ontkoppelingsbesluit. Voor deze meren zijn daarom bij iedere peilvariant voor het IJsselmeer bijpassende waterpeilen afgeleid, die veel minder afwijken van de huidige peilen dan die in het IJsselmeer.

De twee aspecten van het peilbeheer zijn uitgezet in een assenkruis, dat het veld aan toekomstige peilvarianten beschrijft. Binnen dit veld zijn vier karakteristieke punten gekozen, als basis voor strategieën (genummerde sterretjes). Het uitgangspunt was om hoekpunten te kiezen (zwarte stippen). Waar het hoekpunt geen logische variant is, is echter een ander punt binnen hetzelfde kwadrant gekozen.

Zoekruimte ingeperkt

Ten opzichte van de zoekrichtingen die in fase 1 zijn gehanteerd heeft is het zoekgebied ingeperkt:

- In de Deltascenario's wordt uitgegaan van een maximale zeespiegelstijging van 85 cm, fors minder dan de 130 cm die de Deltacommissie hanteerde. Bij spuien onder vrij verval en na realisatie van de extra spuicapaciteit in de Afsluitdijk betekent dit een maximale stijging van het gemiddeld winterpeil van het IJsselmeer peil met 60 cm, in plaats van 100 cm.
- Uit de verkenning is gebleken dat uitzakken van het peil negatieve gevolgen heeft voor onder meer de stabiliteit van bepaalde dijken en van houten funderingen. Om deze reden wordt er in fase 2 vanuit gegaan dat het waterpeil in de zomer niet dieper mag uitzakken dan -80 cm NAP (40 cm onder het huidige winterstreefpeil) en dat in de Veluwerandmeren het peil in de randmeren helemaal niet mag uitzakken. In fase 1 werd nog gekeken naar uitzakken tot -140 cm NAP.

Opbouw van de strategieën

Op basis van de inzichten uit fase 1 is een eerste overzicht gemaakt van de gevolgen van de vier peilvarianten. Vervolgens zijn, als eerste stap in de ontwikkeling naar complete strategieën, maatregelenpakketten opgesteld die nodig zijn om het peilbeheer mogelijk te maken en om negatieve effecten ervan te compenseren. Zo ontstond een eerste beschrijving van vier strategieën, die in fase 2 verder wordt uitgewerkt. Deze strategieën verschillen sterk van elkaar en geven zo een goed beeld van het complete speelveld van toekomstmogelijkheden. In strategie 1 moet de Afsluitdijk worden versterkt en komt daar een groot gemaal. Binnen het gebied verandert er echter maar weinig en de buffervoorraad zoetwater is hier het kleinst (ca. 400 miljoen m³ over het hele IJsselmeergebied). Strategie 4 geeft de grootste veranderingen in het IJsselmeergebied. Door de peilstijging ontstaan er grote opgaven op het gebied van o.m. veiligheid, binnendijkse wateroverlast en natuurcompensatie. Er is echter geen groot gemaal op de Afsluitdijk nodig en de buffervoorraad zoetwater is hier maximaal (ca. 2200 miljoen m³ over het hele IJsselmeergebied). De strategieën zullen ook van elkaar verschillen in de kansen die ze bieden voor de realisatie van regionale ambities.

4 Hoe verder

In fase 2 blijven overheden en belangenorganisaties samenwerken in een proces van gezamenlijke kennisvorming, wilsvorming en oordeelsvorming. Daarbij zal nadere invulling gegeven worden aan het principe "samen sturen", dat recht doet aan de individuele verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken overheden. De mogelijkheden voor publieksparticipatie zullen worden versterkt. Het einddoel van fase 2 is een set van mogelijke strategieën voor de toekomst van het IJsselmeergebied. In aanvulling daarop wordt een vergelijkingskader ontwikkeld, dat gebruikt gaat worden bij een systematische vergelijking van de strategieën.

Bij de uitwerking van de strategieën zijn de volgende punten van belang:

- Uitwerking van de strategieën (die nu nog sterk gerelateerd zijn aan de wateropgaven) tot integrale toekomstbeelden, waarin ruimtelijk beleid, toekomstvisies voor het gebied en de kansen voor regionale ambities en opgaven zijn gekoppeld aan de wateropgaven.
- Het onderzoeken van mogelijke ontwikkelroutes tussen de situatie nu en mogelijke situaties in 2100. Adaptief deltamanagement en het verbinden van korte en lange termijn opgaven zijn daarbij uitgangspunten. Aandachtspunt daarbij is de vraag in hoeverre zeespiegelrijzing en toename van de zoetwatervraag synchroon zullen verlopen. Wanneer beide ontwikkelingen niet samen op gaan heeft dat consequenties voor de mogelijke strategieën.
- Verdere beperking van het speelveld, als stap in het trechteringsproces van alle mogelijke strategieën naar kansrijke strategieën.

De uitwerking van de strategieën is een iteratief proces, waarbij nieuwe inzichten kunnen leiden tot allerlei vormen van bijstelling en recombinate binnen de set van strategieën.

In fase 2 wordt de samenwerking met andere deelprogramma's steeds belangrijker. Hierbij springen de volgende deelprogramma's speciaal in het oog:

- Voor nadere afbakening van het speelveld is de inbreng van het deelprogramma Zoetwater cruciaal.
- Voor uitwerking van de veiligheidsopgave is de inbreng van het deelprogramma Veiligheid nodig.
- In de IJssel-Vechtdelta komen verschillende problemen bijeen, in een gebied waar twee regionale deelprogramma's overlappen. Intensieve samenwerking met de deelprogramma's Rivieren en Nieuwbouw & Herstructurering is hier noodzakelijk.

Deltaprogramma | IJsselmeergebied

Het Deltaprogramma is een nationaal programma.

Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater.

Het Deltaprogramma kent negen deelprogramma's:

- Veiligheid
- Zoetwater
- Nieuwbouw en herstructurering
- Rijnmond-Drechtsteden
- Zuidwestelijke Delta
- IJsselmeergebied
- Rivieren
- Kust
- Waddengebied

Het Deltaprogramma staat onder regie van de deltacommissaris, regeringscommissaris voor het Deltaprogramma.

www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma

Dit is een uitgave van:

Deltaprogramma IJsselmeergebied

September 2011